

ΕΣΤΙΑ

ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ

Τόμος εικοστός.

Συνδρομή ἑτησία: Ἐν Ἑλλάδι φρ. 12, ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ φρ. 20 — Αἱ συνδρομαὶ ἔρχονται ἀπὸ
1 Ἰανουαρίου ἐκάστη ἔτους καὶ εἶναι ἐτήσιαι. — Γραφεῖον Διευθ. Ἐπι τῆς Λεωφ. Πανεπιστημίου 39.

8 Σεπτεμβρίου 1886

Ο ΜΑΡΚΗΣΙΟΣ ΒΙΛΛΕΜΕΡ

(Μυθιστορία Γεωργίας Σάνδ.—Μετάφρασις Α. Β.)

Συνέχεια· ἴδε προηγούμενον φύλλον.

ΙΗ΄

Μετὰ ὀκτὼ ἡμέρας, ἀφοῦ προσηκόντως ἀνήγαγε τὴν ἀφιξίν της εἰς τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς, ἡ Καρολίνα ἔγραφεν εἰς αὐτὴν πλείονας λεπτομερεῖς περὶ τοῦ νέου της βίου. Μὴ λησμονώμεν δὲ, ὅτι τῇ ἐκρυσσε πάντοτε τὴν ἀληθῆ της ὁδὸν, καὶ προσετάθει νὰ καθησυχάσῃ μὲν αὐτὴν, περισπασθῆ δὲ καὶ τὴν ἰδίαν της λύπην, προσποιουμένη ἡρεμίαν πνεύματος, ἧτις οὔτε πλήρης ἦτο οὔτε ἀληθής :

«... Δὲν δύνασαι νὰ φαντασθῆς πόσον μὲ περιποιῶνται αὐτοὶ οἱ Περὰκ! Ἡ Γιουστίνια εἶνε πάντοτε ἡ λαμπρὰ ἐκείνη γυνή, μὲ ἀγγέλου καρδίαν, τὴν ὁποίαν δὲν ἄφινεν ὁ πατὴρ μας νὰ φύγῃ. Ὁ σύζυγός της τὴν ἀξίζει, καὶ αὐτό, ἐνοσεῖς, δὲν εἶνε ὀλίγον. Ἐχει μάλιστα περισσότερον νοῦν, ἢν καὶ ἔχει ὀλιγωτέραν ἀντίληψιν. Ὅτι ὅμως ἐννοήσῃ χαράττεται εἰς τὴν διάνοιάν του ὡς εἰς μάκαρον ἄψογον καὶ ἀκηλιδωτον. Σὲ ὀρκίζομαι, ὅτι οὐδὲ στιγμὴν στενοχωροῦμαι μαζί των. Ἡδυνάμην νὰ μένω πολὺ πλέον μόνη, διότι τὸ μικρόν μου δωμάτιον εἶνε ἀνεξάρτητον, καὶ ἠμπορῶ νὰ βεμβάζω ἐκεῖ, χωρὶς τίποτε νὰ μὲ ταρατῆ. Ἀλλὰ δὲν αἰσθάνομαι συχνὰ τὴν ἀνάγκην. Εὐρίσκομαι λαμπρὰ μὲ τοὺς καλοὺς αὐτοὺς ἀνθρώπους· αἰσθάνομαι ὅτι μ' ἀγαποῦν.

«Ἐπειτα τὸ πνευμά των ζῆ, ὡς των περισσώτερων ἐδῶ. Ἐρωτῶσι περὶ τῶν πραγμάτων τοῦ κόσμου, καὶ ἀπορεῖ τις εὐρίσκων, ἐντὸς χαράδρας ἀγρίων βουνῶν, χωρικοὺς ἔχοντας τόσας γνώσεις ξένας εἰς τὰς ἀνάγκας των καὶ τὰς συνηθείας των. Τὰ παιδιὰ των, οἱ γείτονές των καὶ οἱ φίλοι των μοῦ φαίνονται ἐπίσης νοήμονες καὶ δραστήριοι καὶ χρηστοί, ὃ δὲ Περὰκ μοῦ λέγει ὅτι τὸ αὐτὸ παρατηρεῖται καὶ εἰς χωρία πολὺ πλέον μεμακρυσμένα ἀπὸ παντὸς κέντρου πολιτισμοῦ.

Τούναντιον ὅμως οἱ κάτοικοι τῶν ὀλίγων καλυβῶν αἱ ὁποῖαι εἶνε ἐσπαρμέναι ἐπὶ τοῦ βουνοῦ, ἐκεῖνοι οἵτινες εἶνε χωρικοὶ μόνον, ποιμένες ἢ γεωργός, ζῶσιν ἐν ἀπαθείᾳ, τὴν ὁποίαν δὲν δύναται τις φαντασθῆ. Πρὸ τινων ἡμερῶν ἠρώτησα μίαν γυναῖκα τὸ ὄνομα τοῦ ποταμοῦ, ὅστις ἑκατὸν βήματα μακρὰν τῆς οἰκίας της ἀποτελεῖ ὠραιοτάτον καταρράκτην.

— Εἶνε τὸ νερό, μοῦ ἀπήντησεν.

— Ναί, ἀλλὰ τὸ νερὸν αὐτὸ δὲν ἔχει ὄνομα ;

— Νὰ βωτήσω τὸν ἄνδρα μου. Ἐμεῖς ἡ γυναῖκες ὅλα τὰ ποτάμια τὰ λέμε νερά.

Ὁ σύζυγος ἠδυνήθη νὰ μοῦ εἰπῆ τὸ ὄνομα τοῦ χειμάρρου καὶ τοῦ καταρράκτου. Ἀλλ' ὅτε τὸν ἠρώτησα τὸ ὄνομα τῶν ὀρέων τοῦ ὀρίζοντος, μοῦ ἀπήντησε ὅτι δὲν τὸ ἐγνώριζε, διότι ποτέ του δὲν ὑπῆγεν ἐκεῖ.

— Δὲν ἤκουσες νὰ λέγουν ὅτι εἶνε αἱ Σιεβέναι ;

— Ἡμπορεῖ. Εἶνε καὶ τὸ Μεζέγκον κάπου ἐκεῖ καὶ ἡ Θημωνιά τῶν Βύρλων· ἀλλὰ δὲν ἤξεύρω ποῦ εἶνε.

Τότε ἔδειξα εἰς αὐτὸν—εὐκόλως γνωρίζονται— τὸ Μεζέγκον, τὴν ὑψηλοτέραν τῶν κορυφῶν, καὶ τὴν Θημωνίαν, κομψὸν κῶνον, περιέχοντα ὡς λέγεται, ἐντὸς τοῦ κρατῆρος του βύρλα καὶ ἄλλα ἐλώδη χόρτα. Ὁ ἄνθρωπος οὐδὲ κἂν τὰ ἐκύτταξε. Τῷ ἦτο ἐντελῶς ἀδιάφορον. Μ' ἔδειξε τὸ σπήλαιον τῶν παλαιῶν ἀγρίων, τούτέστιν εἶδος τι χωρίου γαλατικοῦ ἢ κελτικοῦ, ἀνεσκαμμένου ἐντὸς τοῦ βράχου μετὰ τῶν αὐτῶν προφυλάξεων, τὰς ὁποίας μεταχειρίζονται τὰ ζῶα τῆς ἐρήμου ἵνα κρύψωσι τὰς φωλεὰς των· διότι δύναται τις νὰ θεωρήσῃ καὶ παρακολουθήσῃ τὸν βράχον αὐτόν, χωρὶς ν' ἀνακαλύψῃ τὸ ἐλάχιστον, ἢν δὲν γνωρίζῃ τὴν ἀτραπὸν δι' ἧς εἰσδύει τις εἰς τὰς χαράδρας του καὶ τὰ παλαιὰ οἰκήματα. Ἄ! ἀγαπητῆ μου Καμίλλη! δὲν ὁμοιάζω κ' ἐγὼ τοὺς παλαιοὺς ἐκεῖνους ἀγρίους, οἵτινες φοβοῦμενοι τὰς ἐπιδρομάς, ἐκρύπτοντο εἰς τὰ σπήλαια καὶ ἀνεζήτουν τὴν ἡσυχίαν αὐτῶν ἐν τῇ λήθῃ τοῦ κόσμου ὅλου ;

»Ὅπωςδήποτε οἱ κάτοικοι τοῦ βράχου μοῦ φαίνονται ὡς κατ' εὐθειᾶν ἀπόγονοι τῶν πτωχῶν ἐκείνων Κελτῶν, οἵτινες εἶχον κρυβῆ καὶ προσηλωθῆ οὕτως εἰπεῖν εἰς τοὺς βράχους των. Ἐβλεπον τὴν

γυμνόποδα και βλακώδη τὸ βλέμμα γυναῖκα, ἥτις μᾶς ὠδήγει εἰς τὰ σπήλαια, καὶ ἠπόρουν ἀληθῶς ἂν τρεῖς ἢ τέσσαρες χιλιάδες ἔτη εἶχον παρέλθει ἀφ' ἧς ἡ φυλὴ τῆς ἐρρίζωσεν ἐπὶ τῶν βράχων ἐκείνων.

» Βλέπεις ὅτι περιπατῶ, καὶ ὅτι δὲν εἶνε ἀπαράιτητον φρονήσεως ἔργον νὰ ζῶ κλεισμένη, ὡς ἐφοβεῖσο. Τοῦναντίον μὴ ἔχουσα τί ν' ἀναγνώσω, αἰσθάνομαι μεγάλην ἀνάγκην νὰ τρέχω, καὶ ἡ ἀεικίνησία μου ἐκπλήττει πολὺ ὀλιγώτερον τοὺς χωρικούς τοῦ Λαντριὰκ παρ' ὅ,τι θὰ τοὺς ἐξέπληττει ἡ μυστηριώδης ἀπομόνωσίς μου. Δὲν ἔχω δὲ νὰ φοβηθῶ δυσαρέστον συναντήσεις. Εἶδες ὅτι ἀνεχώρησα μὲ φορέματα, τὰ ὅποια ἀδύνατον εἶνε νὰ ἐλκύσωσι τὴν προσοχήν. Ἐκτὸς τούτου ἔχω μαῦρον πέτασσον, πολὺ μεγαλιότερον ἐκείνων τοὺς ὁποίους συνειθίζου ἐδῶ, ὅστις μού σκεπάζει ἐντελῶς τὸ πρόσωπον. Ἡμπαρῶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ φορέσω καὶ τὴν κουκούλαν μου, τὴν ὁποῖαν ἐπῆρα μαζύ μου, διότι ἡ ἀστασία τοῦ καιροῦ τὸ ἐπιτρέπει. Δὲν ὁμοιάζω ἐντελῶς μὲ τὰς γυναῖκας τοῦ τόπου, ἀλλὰ δὲν ἔχω καὶ τίποτε τὸ ὁποῖον νὰ προξενῇ ἐντύπωσιν ὅπου διέρχομαι.

» Ἐχω δέ, χάριν τοῦ περιπάτου, καὶ πρόφασιν εὐλογωτάτην. Ἡ Ἰουστίνα ἐξασκεῖ μικρὸν τι ἐμπόριον, καὶ μού ἐμπιστεύεται μικρὸν κιβώτιον, τοῦ ὁποῖου προσφέρω εἰς πώλησιν τὸ περιεχόμενον, ἐνῶ ὁ Περὰκ ὅστις εἶνε κτηνίατρος, ἐπισκέπτεται τὰ ἀσθενῆ ζῶα. Τοιουτοτρόπως ἠμπαρῶ νὰ εἰσέρχωμαι εἰς τὰς οἰκίας καὶ νὰ ἐξετάζω τὰ ἦθη καὶ ἔθιμα τοῦ τόπου. Δὲν πωλῶ τίποτε, διότι αἱ γυναῖκες εἶνε τόσο ἀπερροφημέναι ἀπὸ τὴν κατασκευὴν τῶν τριχάπτων, ὥστε οὔτε τοὺς συζύγους τῶν ῥάπτουν οὔτε τὰ τέκνα τῶν οὔτε τὸν ἑαυτῶν τῶν. Τὰ ῥάκη ἐδῶ φέρονται θριαμβευτικῶς καὶ μετ' ἐπιδείξεως. Ἡ εὐλάβεια εἶνε τόσο ἐξημμένη, ὥστε πᾶσα ὑλικὴ εὐημερία καὶ αὐτὴ ἡ καθαριότης ἀποκλείεται ὡς περιττὴ καὶ βέβηλος. Τοιουτοτρόπως αἱ γυναῖκες γίνονται φιλάργυροι· ἀγαπῶσιν ὅμως καὶ τὰ στολίδια· ἂν δὲ ἡ Ἰουστίνα μ' ἔδιδε νὰ πωλῶ τοιαῦτα, θ' ἀπέκτων ταχέως πελατεῖαν, ἥτις θὰ ἠγόραζε προθυμότερον αὐτὰ ἢ ἐνδύματα καὶ σανδάλια.

» Κατασκευάζουσι πᾶσαι τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα μελανὰ καὶ λευκὰ τρίχαπτα, ἅτινα ἐνθυμῆσαι ὅτι ἔκαμαν καὶ ἡ Ἰουστίνα. Ἀπορεῖ δὲ κανεὶς, βλέπων ἐδῶ, ἐν μέσῳ τῶν ὀρέων, ἐργόχειρα μαγευτικὰ προερχόμενα ἐκ τῶν χειρῶν τῶν ἀθλίων αὐτῶν πλασματῶν, καὶ ἀγανακτεῖ μανθάνων τὸ πενιχρὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον κερδίζουσι. Θὰ ἔδιδον μετὰ χαρᾶς ἀντὶ ἐνὸς φράγκου ὅ,τι μᾶς πωλοῦσιν εἴκοσι φράγκα ἐν Παρισίοις, ἂν ἐπετρέπετο εἰς αὐτὰς νὰ συναλλαχθῶσιν ἀπ' εὐθείας μετὰ τοῦ καταναλωτοῦ. Ἀλλὰ τοῦτο ἀυστηρῶς ταῖς ἀπαγορεύεται. Ἐπὶ τῷ λόγῳ δῆθεν, ὅτι προμηθεύει τὴν μέταξαν, τὴν κλωστήν καὶ τὰ σχέδια, ὁ ἔμπορος προστοιχίζει καὶ διατιμᾷ τὴν ἐργασίαν

τῶν. Μάτην προτείνετε εἰς τὴν χωρικὴν νὰ τῆς προμηθεύσετε τὸ ὑλικὸν καὶ νὰ τὴν πληρώσετε ἀκριβώτερα. Ἀναστενάξει ἡ πτωχὴ, θεωρεῖ τὰ χρήματα, σείει τὴν κεφαλὴν, καὶ σᾶς ἀπαντᾷ, ὅτι ἂν ὠφελήθῃ ἀπὸ τὴν μεγαλοδωρίαν ἐνὸς πελάτου, ὅστις ἀπαξ μόνον θὰ τῆς δώσῃ παραγγελίαν καὶ τὸν ὁποῖον δὲν θὰ ἐπανίδῃ ἴσως πλέον, κινδυνεύει νὰ χάσῃ τὴν πελατεῖαν τοῦ αὐθέντου τῆς. Ἐπειτα δὲ ὅλαι αὐταὶ αἱ γυναῖκες εἶνε ἢ προσποιῶνται ὅτι εἶνε θεοφοβούμεναι. Ὅσαι ἐξ αὐτῶν εἶνε εἰλικρινεῖς, ὠρίστησαν εἰς τὴν Παναγίαν καὶ τοὺς ἁγίους νὰ μὴ πωλῶσιν εἰς ἰδιώτας, καὶ ἀναγκάζεται τις νὰ σεβασθῇ τὸ σέβας τῆς ὑποσχέσεως. Ὅσαι δὲ ἐπαγγέλλονται τὴν εὐλάβειαν (καὶ βλέπω ὅτι εἶνε πολὺ περισσότεραι παρ' ὅσον νομίζει τις) συναίσθάνονται ἀδιακόπως ὅτι διατελοῦσιν ὑπὸ τὸ κράτος καὶ τὸ βέλεμα τῶν ἱερέων, τῶν καλογραῖων, τῶν μοναχῶν καὶ τῶν ἱεροσπουδαστῶν, οἱ ὁποῖοι πλημμυροῦσιν ὡς ἀκρίδες τὸν τόπον, καὶ αὐτὰ τὰ πλέον ἀκατοίκητα μέρη του. Τὰ μοναστήρια παρέχουσι κ' ἐδῶ ἐργασίαν, ὡς παντοῦ, ὑπὸ κερδοσκοπικούς ὄρους πολὺ συμφορωτέρους τῶν ἐμπόρων. Βλέπει τις λοιπόν, μέχρι καὶ αὐτῶν τῶν προαυλίων τῶν ἐκκλησιῶν, ὁμάδας χωρικῶν γυναικῶν καθημένας κύκλω καὶ κινούσας τὰς κουβαρίστρας τῶν, ἐνῶ ψυθιρίζουσι λιτανεῖας ἢ ψάλλουσι λατινικὰ τροπάρια, συγχρόνως δὲ θεωροῦσιν ἀπλήστως τοὺς διαβάτας καὶ ἀνταλλάσσουσι τὰς παρατηρήσεις τῶν, ἀποκρινόμεναι ora pro nobis εἰς τὴν στακτόχρον, μαύρην ἢ κυανθὴν καλογραῖαν, ἥτις ἐπιτηρεῖ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ψαλμωδίαν.

» Αἱ γυναῖκες αὐταὶ εἶνε ἐν γένει ἀγαθαὶ καὶ φιλόξενοι. Τὰ παιδιά τῶν μού προξενούσι συμπάθειαν, ὡσάντις δὲ ἀπαντῶ ἀσθενῆ, χαίρω ὅτι δύναμαι νὰ παραγγείλω κἄτι πρὸς θεραπείαν τῶν. Ὡς πρὸς τοῦτο ἐπικρατεῖ ἐδῶ μεγάλη ἀμάθεια ἢ ἀμεριμνησία. Ἡ μητρότης εἶνε πάθος μᾶλλον ἢ φιλοστοργία. Αἱ μητέρες φαίνονται φρονούσαι ὅτι τὰ τέκνα ἐγεννήθησαν μόνον καὶ μόνον ἵνα συνειθίσωσι νὰ πάσχωσιν.

» Τὸ ἔργον τοῦ Περὰκ, τὸ ὁποῖον ἔχει πολλὴν πελατεῖαν, μᾶς φέρει πολλάκις εἰς τὰ πλέον δύσβατα μέρη τῶν βουνῶν, καὶ γίνεται ἀφορμὴ νὰ βλέπω τὰς ὠραιότερας τῆς γῆς τοποθεσίας, διότι ὁ τόπος αὐτὸς μού φαίνεται ὄνειρον. . . Μήπως ὅμως καὶ ἡ ζωὴ μου δὲν εἶνε παραδοξὸν ὄνειρον ἀληθῶς;

» Ὁ τρόπος τῶν ἐκδρομῶν μας εἶνε ἀπλοῦστατος. Ὁ Περὰκ ἔχει ἐν μικρὸν ἀμάξιον, ὡς τὸ ὀνομάζει, μ' ἐν κάλυμμα πάνινον, τὸ ὁποῖον δῆθεν μᾶς σκεπάζει. Εἰς τὸ ἀμάξιον αὐτὸ ζεύγει πότε ἓνα ἀτρόμητον ἡμίονον, πότε μικρὸν ἵππαριον, δυνατὸν ἀλλὰ ἥσυχον, τὸ ὁποῖον, ὡς ὁ αὐθέντης του, ἔχει μόνον δέσμα καὶ κόκκαλα, ἀλλὰ δὲν καταπονεῖται ποτέ. Τοιουτοτρόπως δέ, ἐνῶ ὁ μεγαλύτερος υἱὸς τῆς Ἰουστίνας, ὅστις ἐπέστρεψεν

ἀπὸ τὸ τάγμα του ὅπου ἦτο πεταλωτής, ἀναπληροῖ κατ' οἶκον τὸν πατέρα του, ὁ Περὰν καὶ ἐγὼ τρέχουμεν τὰ βουνὰ καὶ τὰς κοιλάδας, ὅ,τι καιρὸς καὶ ἂν ἦνε. Ἡ Ἰουστίνα ἰσχυρίζεται ὅτι αὐτὸ μὲ ὠφελεῖ, καὶ ὅτι πρέπει νὰ μείνω μαζὶ τῆς πάντοτε, ὀρκίζεται δὲ ὅτι θὰ μοῦ εὖρη μέσον νὰ κερδίζω τὸ καθημερινόν μας, χωρὶς νὰ ταπεινοῦμαι ὑπηρετοῦσα μεγάλας κυρίας.

» Ἀλλοίμονον! δὲν ἤσθανόμην ταπεινωσιν ἐνώσω ἤσθανόμην ὅτι ἀγαπῶμαι καὶ ἠγάπων τόσον εἰλικρινῶς, ἐγὼ! Πιστεύεις, ὅτι ὄχι μόνον αἰσθάνομαι λύπην διότι δὲν θὰ μ' εὐλογῇ πλέον πᾶσαν προῖαν ἢ γραῖα ἐκείνη μαρκησία, ἀλλὰ καὶ ἀνησυχῶ καὶ τρέμω δι' αὐτήν, ὡς ἂν ἐμάντευον ὅτι δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ ζήσῃ χωρὶς ἐμέ; Ἄ! ὁ θεὸς νὰ δώσῃ νὰ μὲ λησμονήσῃ γρήγορα, καὶ νὰ μὲ ἀντικατέστησεν ἡδὴ δι' ἄλλης γυναικός, ὀλιγώτερον ὀλεθρίας εἰς τὴν οἰκιακὴν τῆς εἰρήνην. Ἀλλὰ θὰ τὴν περιποιηθῇ κανεὶς ἄλλος, ἠθικῶς ἐννοῶ, ὡς τὴν ἐπεριποιούμενη ἐγώ; θὰ δυνηθῇ νὰ μαντεύσῃ τὰς πνευματικὰς τῆς ἰδιοτροπίας, νὰ διασκεδάξῃ τὴν πληξίν τῆς ἀργίας τῆς, νὰ τῆς ὁμιλῇ περὶ τῶν τέκνων τῆς, ὅπως τῆς ἤρεσκε ν' ἀκούῃ περὶ αὐτῶν; Ὅτε ἤλθον ἐδῶ ἀνέπνευσα μὲ ἀπλήστους πνεύμονας τὸν ἀέρα τοῦ βουνοῦ κ' ἐθεώρησα τὴν μεγαλοπρεπῆ καὶ τραχεῖαν αὐτὴν φύσιν, τὴν ὅποιαν τόσον ἐπόθουν νὰ γνωρίσω. Εἶπα κατ' ἐμαυτὴν: Τέλος πάντων εἶμαι ἐλευθέρη! Ὅθι πηγαίνω ὅπου θέλω, θὰ ὁμιλῶ ὅσον ὀλίγον θέλω, δὲν θὰ γράφω πλέον δεκάκις τῆς ἡμέρας τὴν αὐτὴν ἐπιστολὴν εἰς δέκα διαφορὰ πρόσωπα, δὲν θὰ ζῶ ἐντὸς θερμοκηπίου, δὲν θ' ἀνκπνέω πλέον τὸ δριμύ ἄρωμα ἀνθῶν ἀποσταλαζόμενων διὰ χημικῶν μεθόδων φυτῶν ἀπεξηραζόμενων. Ὅθι βορῶ διὰ τῆς ἀτμοσφαίρας τὸ ἐλεύθερον ἄρωμα τῆς λευκακάνθης καὶ τοῦ θύμου!.. Ναι, εἶπα ὅλ' αὐτὰ κατ' ἐμαυτὴν, ἀλλὰ δὲν κατώρθωσα νὰ χαρῶ! Ἐβλεπα μακρόθεν τὴν πτωχὴν μου φίλην μελαγχολικὴν καὶ μόνην, κλαίουσαν ἴσως διότι μ' ἔκαμε νὰ κλαύσω!

» Ἀλλὰ τὸ ἠθέλησε· ἴσως δὲ κ' ἔπρεπε νὰ γείνη! Δὲν ἔχω τὸ δικαίωμα νὰ τὴν μιμηθῶ διὰ στιγμὴν τινὰ ἀδικίας καὶ πείσματος. Ἡ μήτηρ ἐσυλλογίζετο τὸν υἱὸν τῆς, τοιοῦτος δὲ υἱὸς εἶνε ἄξιος πάσης μητρικῆς θυσίας. Ἰσως μὲ νομίζει σκληρὰν καὶ ἀχάριστον, ὅτι δὲν συμεμορφώθην πρὸς τὰ σχέδιά τῆς, καὶ πολλάκις διαλογίζομαι ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ τὸ κάμω· ἀλλὰ μὲ φαίνεται πάντοτε ὅτι ἦτο μάταιον. Ὁ μαρκησίας δὲν εἶνε ἐκ τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων, τοὺς ὁποίους δύναται τις ν' ἀπομακρύνῃ διὰ μιᾶς κοινῆς λέξεως, ψυχρῶς ἢ περιφρονητικῶς. Δὲν θὰ εἶχα δὲ ἄλλως καὶ τὸ δικαίωμα νὰ προσενεχθῶ τοιουτοτρόπως πρὸς αὐτόν, ὅστις ὄχι μόνον τὸ αἴσθημά του δὲν μ' εἶχεν ἐκδηλώσει, ἀλλὰ μ' ἔδειξε πάντοτε σεβασμὸν καὶ ἀβροτάτην φιλίαν. Μάτην ἀναζητῶ νὰ εὖρω ποίαν γλῶσσαν συμπαθῆ συγχρόνως καὶ

ψυχρὰν ἠδυνάμην νὰ μεταχειρισθῶ, διὰ νὰ τοῦ εἰπῶ πόσον ἱερὰ εἶνε δι' ἐμέ ἢ εὐτυχία του καὶ ἢ εὐτυχία τῆς μητρὸς του. Αἰσθάνομαι ὅτι δὲν θὰ εἶχα αὐτὴν τὴν ἰκανότητα. Ἡ ἢ ἀληθινή μου πρὸς αὐτὸν φιλία θὰ τὸν ἠπάτα περὶ τῶν αἰσθημάτων μου καὶ θὰ τὸν ἔκαμνε νὰ ὑποθέσῃ ὅτι ἐθυσιαζόμενη εἰς τὸ καθήκον, ἢ τὸ ἀνένδοτόν μου θὰ τὸν προσέβαλλεν ὡς ἄκαιρος ἐπίδειξις ἀρετῆς, τῆς ὁποίας τὴν βοήθειαν οὐδέποτε μοῦ ἔδωκε ἀφορμὴν νὰ ἐπικαλεσθῶ... Ὅχι, ὄχι! οὔτε δυνατόν, οὔτε πρέπον ἦτο!

» Μ' ἐφάνη νὰ ἐνόησα, ὅτι ἢ μαρκησία ἤθελε νὰ τοῦ εἰπῶ, ὅτι εἶμαι δεδεμένη δι' ἄλλου ἔρωτος. Θεέ μου! Ἄς ἐπινοήσῃ τὴν ὅ,τι θέλει. Ἀθυσίασῃ ἂν εἶνε ἀνάγκη, καὶ τὴν ζωὴν μου καὶ τὴν τιμὴν μου! Ἀφῆκα τὸ στάδιον ἐλεύθερον. Τὸ κατ' ἐμέ μοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἐπινοήσω πρόχειρον μυθιστόρημα. Καὶ μήπως ἐκείνος θὰ τὸ ἐπίστευεν;

» Καμίλλη, θὰ τὸν ἰδῆς. Ὅθι τὸν ἐπανεῖδες ἴσως μετὰ τὴν πρώτην ἐκείνην ἐπίσκεψίν του κατὰ τὴν ὅποιαν μοῦ ὁμολογεῖς ὅτι τόσον ἐκοπίασες νὰ ὑποκριθῆς τὸ μέρος σου. Σοῦ ἐπροξένησε, μοῦ γράφεις, πολλὴν λύπην. Σοῦ ἐφάνη ὡς παράφρων. Τώρα θὰ ἦνε ἡσυχος βεβαίως· ἔχει τόσῃν ἠθικὴν δύναμιν, ὥστε θὰ ἐνοήσῃ ἐπὶ τέλους ὅτι δὲν δύναμαι πλέον νὰ τὸν ἐπανιδῶ! Ἐν τούτοις πρόσεχε! Εἶνε πολὺ ὀξυδερκής. Εἶπέ του ὅτι ἔχω τὸ πνεῦμα ψυχρὸν... Ὅχι, ὄχι αὐτό! δὲν θὰ τὸ πιστεύσῃ. Κάμε του λόγον περὶ τῆς ὑπερφανείας μου ἣτις εἶνε ἀκατάβλητος. Αὐτὸ εἶνε ἀλήθεια. Εἶμαι πολὺ ὑπερήφανος, τὸ αἰσθάνομαι. Ἄν δὲν ἦμην, θὰ ἦμην ἄξια τῆς ἀγάπης του;

» Ὅθι ἤθελαν ἴσως νὰ καταστῶ ἀναξία τοῦ σεβασμοῦ του, ὄχι ἢ μήτηρ! ποτὲ αὐτή! Ἐχει τὴν ψυχὴν χρηστὴν, εὐλαβῆ καὶ πλήρη ἀγνότητος· ἀλλ' ὁ δούξ! Τώρα ἐνθυμοῦμαι πολλὰ πράγματα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶχα ἐνοήσει τότε καὶ τώρα τὰ βλέπω ἄλλοια. Ὁ δούξ εἶνε ἐξαιρετος ἄνθρωπος· λατρεῖ τὸν ἀδελφόν του· πιστεύω δὲ ὅτι ἢ σύζυγός του ἦτις εἶνε ἄγγελος, θὰ ἐξαγνίσῃ τὴν ζωὴν του καὶ τὰς ιδέας του. Ἄλλ' εἰς τὸ Σεβάλ, ὅτε μ' ἔλεγε νὰ σώσω μὲ πᾶσαν θυσίαν τὸν ἀδελφόν του... τὸ συλλογίζομαι τώρα καὶ κοκκινίζω ἀπὸ ἐντροπὴν!

» Ἄ! ἄς μ' ἀφήσουν νὰ λησμονηθῶ καὶ νὰ τὰ λησμονήσω ὅλα! Ἐνόμισα ἐπὶ ἐν ὀλόκληρον ἔτος ὅτι ἦμην ἡσυχος, ἀξιοπρεπής, εὐτυχής! Μία ἡμέρα, μία ὥρα κατέστρεψαν τὰ πάντα. Διὰ μιᾶς τῆς λέξεως ἢ μαρκησία Βιλλεμέρ ἐδηλητηρίασεν ὅλας μου τὰς ἀναμνήσεις, τὰς ὁποίας ἤθελα ν' ἀποκομίσω ἀγνάς, καὶ δὲν τολμῶ πλέον σήμερον νὰ τὰς ἀναπολήσω. Ἀλήθεια, Καμίλλη, εἶχες δίκαιον ἐνίοτε, ὅταν μ' ἔλεγες, ὅτι δὲν πρέπει τις νὰ ἔχῃ πολὺ εὐπιστον τὸ πνεῦμα, καὶ ὅτι ἐθεώρουν κἄπως δογματικῶς τὴν ζωὴν! Τοῦτο θὰ μοῦ γείνη μάθημα, καὶ θὰ δυσπιστῶ τοῦ λοιποῦ

πρὸς τὴν φιλίαν ὡς καὶ πρὸς τὸν ἔρωτα. Διὰ τὴν λέγω πολλάκις πρὸς ἑμαυτὴν, νὰ μὴ θραύσω ἀπὸ τοῦδε πάντα μου δεσμὸν πρὸς τὸν κόσμον αὐτόν, τὸν πλήρη κινδύνων καὶ ἀπογοητεύσεων, διὰ τὴν νὰ μὴ ἀποδεχθῶ τὸν ζυγὸν τῆς πτωχείας μετὰ πλείονος ἔτι γενναιότητος ἢ μέχρι τοῦδε; Ὅτι ἡδυνάμην νὰ εὕρω πόρον ζωῆς εἰς τὴν ἐπαρχίαν αὐτήν, τῆς ὅποιας ὁ πολιτισμὸς εἶνε τόσον ὀπίσω. Δὲν θὰ ἦτο μὲν δυνατὸν νὰ γείνω διδασκάλισσα, ὡς τὸ ἐφαντάζετο πέρυσιν ἡ Ἰουστίνα, διότι ὁ κλήρος κατέκλυσε πικρῶς τὰ σχολεῖα, καὶ αἱ καλαὶ καλογραφαὶ δὲν θὰ ἐπέτρεπον νὰ διδάξω οὐδ' εἰς αὐτὸ τὸ Λαντριὰ· ἀλλὰ θὰ εὐρισκόν ἴσως παραδόσεις εἰς καμμίαν πόλιν, ἢ θέσιν λογιστοῦ εἰς κανὲν ἐμπορικὸν κατάστημα.

» Πρὸ παντὸς ὅμως, πρέπει νὰ ἦμαι βεβηχία, ὅτι θὰ λησμονηθῶ ἐκεῖ πέραν. Ἀφοῦ δὲ ἡ λήθη αὐτὴ ἐπέλθῃ πλήρης, πρέπει νὰ συλλογισθῶ τὰ παιδιὰ μας, καὶ τὰ συλλογίζομαι ἤδη ἐκ τῶν προτέρων. Ὅπως δὴποτε μὴν ἀνησυχῆς. Ὅτι εὕρω θὰ νικήσω ἐπὶ τέλους τὴν κακὴν τύχην. Ἡξεύρεις ὅτι δὲν κοιμῶμαι, οὐδὲ εἶνε δυνατὸν νὰ καταβληθῶ. Ἔχεις τὰ πρὸς τὸ ζῆν διὰ δύο μῆνας ἀκόμη. Ἐγὼ δὲ δὲν χρειάζομαι ἐδῶ τίποτε. Μὴ τυραννῆσαι λοιπόν. Ἄς ἔχωμεν τὰς ἐλπίδας μας εἰς τὸν Θεόν. Ἐχε τας δὲ σὺ καὶ εἰς τὴν ἀδελφὴν σου, ἢ ὅποια σ' ἀγαπᾷ.»

KB'

Ἡ Καρολίνα δικαίως ἐφοβεῖτο τὰς παρὰ τῆ ἀδελφῆς τῆς ἐξετάσεις τοῦ Κ. Βιλλεμέρ. Εἶχεν ἤδη οὗτος δις ἐπανελθεῖ εἰς Ἐτάμπην, ἐννοῶν δὲ κάλλιστα, ὅτι ἡ λεπτότης τῷ ἀπηγόρευε πᾶν ὅ,τι ἡδύνατο νὰ φανῆ ὡς ἀνάκρισις, ἠρκεῖτο παρρησιῶν τὸ ἦθος τῆς Καμίλλης καὶ σχολιάζων τὰς ἀποσιωπήσεις τῆς. Ἀπέκτησε δὲ οὕτω τὴν βεβαιότητα, ὅτι ἡ Κ. Ἐδβέρ ἐγνώριζε τὸ καταφύγιον τῆς ἀδελφῆς τῆς, καὶ ὅτι ἡ ἀρὰνεία τῆς οὐδέμιαν τῆ ἐπροξένει πραγματικὴν ἀνησυχίαν. Ἡ Καμίλλη ἐκράτει ἔτι τὴν ἐπιστολήν, δι' ἧς ἡ Καρολίνα ἔγραψεν, ὅτι εὕρε θέσιν ἐκτὸς τῆς Γαλλίας. Δὲν τὴν ἐδείκνυε δέ, διότι τοσαύτην ἐβλεπεν ἀγωνίαν καὶ ὀδύνην ἐπὶ τῆς ἡλλοιωμένης ἤδη μορφῆς τοῦ μαρκησίου, ὥστε δὲν ἐτόλμα νὰ καταφέρῃ καὶ τὸ ἔσχατον αὐτὸ τραῦμα εἰς τὸν εὐεργέτην καὶ προστάτην τῶν τέκνων τῆς. Πλὴν δὲ τούτου ἡ Κ. Ἐδβέρ δὲν συνεμερίζετο πάσας τὰς ἀνησυχίας τῆς συνεδήσεως τῆς ἀδελφῆς τῆς, οὐδ' ἐννόει πᾶσαν αὐτῆς τὴν ὑπερηφάνειαν. Δὲν ἐτόλμησε μὲν νὰ τὴν μεμφθῆ ἐπὶ τούτῳ, ἀλλὰ δὲν θὰ ἐθεώρει μέγα ἐγκλημὰ ν' ἀδιαφορήσῃ κἄπως περὶ τῆς δυσαρρεσκείας τῆς μαρκησίας καὶ νὰ γείνη ὀπωσδήποτε νύμφη τῆς. « Ἀφοῦ αἱ προτάσεις τοῦ μαρκησίου, διεννοεῖτο, ἦσαν τόσον σοβαραὶ, ἀφοῦ ἡ μήτηρ τοῦ τὸν ἀγαπᾷ τόσον ὥστε δὲν τολμᾷ νὰ τοῦ ἀντιστῆ παρρησία, ἀφοῦ τέλος

πάντων εἶνε ἐνήλιξ καὶ κύριος τῆς περιουσίας του δὲν βλέπω διατὶ ἡ Καρολίνα νὰ μὴ μεταχειρισθῆ ὀλίγον τὴν ἐπιρροήν τῆς ἐπὶ τῆς γοαίας, τὴν πειθῶ τῆς καὶ τὰ προτερήματά τῆς, ὥστε σιγὰ σιγὰ νὰ τὴν καταφέρῃ νὰ συνκινῆσῃ εἰς τὸν γάμον... ἀλλὰ... ἡ πτωχή μου Καρολίνα, μ' ὄλον τῆς τὸν ἠρωϊσμόν καὶ τὴν ἀφοσιώσιν τῆς εἶνε παρὰ πολὺ βωμαντική, καὶ θέλει νὰ φονευθῆ αὐτὴ διὰ νὰ ζήσῃ ἡμᾶς, ἐνῶ μὲ ὀλίγην ὑπομονὴν καὶ ὀλίγην ἐπιτηδειότητη καὶ αὐτὴ ἐγίνετο εὐτυχῆς καὶ ἡμεῖς ὄλοι. »

Ἦτο ἄλλη θεωρία αὕτη περὶ τοῦ ὀρθοῦ, ἢ ὁ ἀναγνώστης δύναται νὰ παραλληλίσῃ πρὸς τὴν θεωρίαν τοῦ Περάκ καὶ τῆς Ἰουστίνης. Εἶνε δ' ἐλεύθερος, ἐννοεῖται, νὰ προτιμήσῃ ἐκείνην ἐκ τῶν δύο, ἧτις ἤθελε τῷ φανῆ καλλιτέρα. Τὸ καθ' ἡμᾶς, ἐπειδὴ εἴμεθα ἠναγκασμένοι νὰ ἐκφράσωμεν γνώμην, ἐξομολογοῦμεθα ὅτι μεροληπτοῦμεν κἄπως ὑπὲρ τῆς Καρολίνης.

Ὁ μαρκησιὸς ἐνόησεν, ὅτι ἡ Κ. Ἐδβέρ ὑπηνίσσετο δειλῶς τὴν τοιαύτην τῶν πραγμάτων θέσιν, καὶ εἶδεν ὅτι ἐγνώριζε πάντα τὰ διατρέξαντα. Ἐξεφράσθη τότε κἄπως ἐλευθερώτερον, ἢ δὲ Καμίλλη ἐθαρρυνθεῖσα, ἠρώτησεν αὐτὸν μετὰ πολλῆς ἀδεξιότητος, ἂν, καθ' ἣν περίπτωσιν ἡ μαρκησία ἔμενεν ἄκαμπτος, εἶχεν ἐκεῖνος ἀπόφασιν νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν Καρολίαν τὴν χεῖρα του. Ἐφαινετο δ' ἐτοιμὴ νὰ προδώσῃ τὸ μυστικὸν τῆς ἀδελφῆς τῆς, ἂν ὁ μαρκησιὸς ἔδιδε τὸν λόγον του.

Οὗτος ἀπήντησεν ἀδιστακτικῶς:

— Ἄν ἦμην βέβαιος ὅτι ἀγαπῶμαι, ἂν ἡ εὐτυχία τῆς δεσποινίδος Σαιν-Ζενὲ ἐξήρητο ἀπὸ τοῦ θάρρους μου, θὰ κατάρθωνα νὰ κάμψω διὰ πάσης θυσίας τὰς ἀντιστάσεις τῆς μητρὸς μου· ἀλλὰ δὲν μοῦ δίδετε ἐλπίδα. Δόσετέ μου καὶ βλέπετε.

— Ἐγὼ; εἶπεν ἡ Καμίλλη, καταπλαγεῖσα καὶ τεταραγμένη.

Κ' ἐδίστασε ν' ἀπαντήσῃ. Εἶχε μὲν νομίσει ὅτι ἐμάντευσε τὸ μυστικὸν τῆς Καρολίνας· ἀλλ' αὐτὴ εἶχε πάντοτε ὑπερηφάνως ἀρνηθῆ, οὐχὶ ψευδομένη ἀλλ' ἀποφεύγουσα τὰς ἐρωτήσεις, ἢ δὲ Κ. Ἐδβέρ δὲν ἠσθάνετο τὴν τόλμην νὰ προσβάλῃ καιρίως τὴν ἀξιοπρέπειάν τῆς, ἐκθέτουσα αὐτὴν ἰδιοβούλως.

— Αὐτὸ οὐδ' ἐγὼ δὲν τὸ ἠξεύρω, ὑπέλαθεν. Ἡ Καρολίνα ἔχει τόσην ψυχικὴν δύναμιν, ὥστε δὲν τὴν μαντεύω πάντοτε.

— Ἐχει τόσην δύναμιν ἀληθῶς ἢ ψυχῆ τῆς, εἶπεν ὁ μαρκησιὸς, ὥστε οὐδέποτε θὰ ἐδέχετο τὸ ὄνομά μου χωρὶς τὴν εἰλικρινῆ εὐλογίαν τῆς μητρὸς μου. Αὐτὸ τὸ γνωρίζω καλλιτέρα ἀπὸ σᾶς. Μὴ μοῦ λέγετε λοιπὸν τίποτε. Ἐγὼ πρέπει νὰ ἐνεργήσω. Ἐν μόνον πρᾶγμα σᾶς ζητῶ. Νὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ φροντίζω ἐν τῷ μεταξύ περὶ ὑμῶν καὶ

τῶν τέκνων σας· καὶ μάλιστα... ναί! θὰ τολμήσω νὰ σᾶς τὸ εἰπῶ καὶ αὐτό· φοβοῦμαι πολὺ μήπως ἡ δεσποινὶς Σαιν-Ζενέ εὐρίσκεται στενοχωρημένη χρηματικῶς, καὶ ἐκτεθειμένη εἰς στερήσεις, αἰτινες μοῦ κροξενοῦν φρίκην. Ἀπαλλάξατέ με ἀπὸ τὴν ὀδυνηρὰν αὐτὴν ἀγωνίαν. Ἐπιτρέφατέ μου νὰ σᾶς ἀφήσω ἐν χρηματικὸν ποσόν, τὸ ὁποῖον μοῦ ἀποδίδετε, ὃν δὲν χρειασθῆ, ἀλλὰ τῆς στέλλετε ὅμως ἐν ἀνάγκῃ, ὡς προερχόμενον ἐκ μέρους σας.

— ὦ, αὐτὸ εἶνε ἀδύνατον, ἀπήντησεν ἡ Καμίλλη· θὰ τὸ μαντεύσῃ καὶ δὲν θὰ με συγχωρήσῃ ποτέ ὅτι τὸ ἔκαμα.

— Βλέπω ὅτι πολὺ φοβεῖσθε.

— Τὴν φοβοῦμαι ὅπως φοβεῖται τις πᾶν ὅ,τι σέβεται.

— Καθὼς κ' ἐγὼ λοιπόν! ἀπήντησεν ὁ μαρκήσιος ἀναχωρῶν τὴν φοβοῦμαι τόσον ὥστε δὲν τολμῶ νὰ τὴν ἀναζητήσω. Καὶ ὅμως πρέπει νὰ τὴν ἐπανεύρω, ἢ ν' ἀποθάνω.

Ὁ μαρκήσιος προῆλθε μετ' ὀλίγον εἰς ζωηροτάτην μετὰ τῆς μητρὸς του ἐξήγησιν. Καίτοι ἔβλεπεν αὐτὴν πάτχουσαν, μελαγχολικὴν καὶ ποθοῦσαν τὴν Καρολίαν πολὺ περισσότερον ἢ ὁσονώμολόγει, καίτοι ὁ μαρκήσιος ἀπόφασεν εἶχε ν' ἀναμείνῃ προσφορωτέραν στιγμὴν ἵνα φωτισθῆ, ἢ ἐξήγησιν ἐν τούτοις ἐπῆλθε μοιραῖως καὶ ἀναποδράστως, χωρὶς μηδ' αὐτὸς μηδὲ ἡ μήτηρ του νὰ θέλωσι. Ἡ κατάστασις τῶν πραγμάτων ἦτο τοσοῦτον δεινὴ ὥστε δὲν ἠδύνατο νὰ παραταθῆ. Ἡ κυρία Βιλλεμέρ ὡμολόγησεν, ὅτι εἶχεν αἰφνιδίως διατεθῆ κατὰ τοῦ χαρακτῆρος τῆς δεσποινίδος Σαιν-Ζενέ, καὶ ὅτι προκειμένου νὰ τηρήσῃ τὸν λόγον τῆς, ὑπέδειξεν εἰς αὐτὴν ὅτι τοῦτο μεγάλην θὰ τῆ ἐπροξένοι λύπην. Ὁλίγον κατ' ὀλίγον, καὶ κατόπιν τῶν ἐξημμένων ἐρωτήσεων τοῦ μαρκησίου, ἡ συνομιλία ἐξήφθη ἐπίσης, ἢ δὲ μαρκησία Βιλλεμέρ, στενοχωρηθεῖσα, ἐξήνεγκε τέλος τὴν καταδικὴν τῆς Καρολίνας. Ἡ ἀτυχὴς κόρη εἶχε περιπέσει εἰς ἀμάρτημα, τὸ ὁποῖον ἐθεώρει μὲν συγγνωστὸν ἢ μαρκησία ὡς προστάτρια καὶ φίλη τῆς, ἀλλ' οὐδὲ νὰ φαντασθῆ πλέον ἠδύνατο, μετὰ τοῦτο, νὰ τὴν ὀνομάσῃ κόρην τῆς.

Ἐνώπιον τοῦ ἀποτελέσματος τῆς συκοφαντίας οὐδ' ἐπὶ στιγμὴν ἐκάμφθη ἡ θέλησις τοῦ μαρκησίου.

— Εἶνε ἄτιμον ψεῦδος! ἀνεφώνησεν ἐκτὸς ἑαυτοῦ, ψεῦδος ἄναδρον... καὶ τὸ ἐπιστεύσατε! Πολὺ τολμηρὸς καὶ πολὺ ἐπιδέξιος πρέπει νὰ ἦτο ὁ συκοφάντης! Θὰ μοῦ τὰ εἰπῆτε ὅλα, μήτηρ μου, διότι ἐγὼ δὲν ἔχω διαθέσιν ν' ἀρκεσθῶ εἰς ψεῦδη!

— Ὅχι, νιέ μου, ὄχι, δὲν θὰ σοῦ εἰπῶ πλέον τίποτε, ἀπήντησεν εὐσταθῶς ἡ μαρκησία Βιλλεμέρ, καὶ πᾶσαν νέαν σου λέξιν θὰ τὴν θεωρήσω ὡς ἔλλειψιν στοργῆς καὶ σεβασμοῦ.

Οὕτως ἡ μαρκησία ἔμεινεν ἀνεξέφευκτος. Εἶχε δώσει τὸν λόγον αὐτῆς εἰς τὴν Λεοντίαν νὰ μὴ

τὴν προδώσῃ, ἄλλως δὲ κατ' οὐδένα λόγον θ' ἀπεφάσιζε νὰ σπείρῃ τὴν διχόνοιαν μεταξὺ τῶν δύο τῆς υἱῶν. Ὁ δούξ εἶχε πολλάκις εἰπεῖ εἰς αὐτὴν, ἐνώπιον τοῦ Οὐρβανοῦ, ὅτι οὐτ' ἐζήτησε ποτέ του οὐδ' ἔτυχε γλυκὺ βλέμμα τῆς Καρολίνας. Τὸ ψεῦδος τοῦτο, ἐφρόνει ἡ μαρκησία οὐδέποτε ἤθελε συγχωρήσει ὁ μαρκήσιος. Ἐγνώριζεν ἤδη, ὅτι εἶχεν ἐκμυστηρευθῆ εἰς τὸν δούκα τὸν ἔρωτά του, ὅτι οὗτος συνέπασχεν εἰς τὴν λύπην του καὶ εἶχε κινήσει τὴν σύζυγόν του εἰς ἀναζήτησιν τῆς Καρολίνας δι' ὅλων τῶν μοναστηρίων τῶν Παρισίων. « Δὲν ὀμιλεῖ, ἔλεγε καθ' ἑαυτὴν ἡ μαρκησία· δὲν ἀποτρέπει τὴν γυναῖκά του καὶ τὸν ἀδελφόν του ἀπ' αὐτὴν τὴν ἀνοησίαν, ἐνῶ ἔπρεπε τοῦλάχιστον νὰ ἐξομολογηθῆ τὸ παρελθὸν εἰς τὸν μαρκήσιον, διὰ νὰ τὸν θεραπεύσῃ! Φαίνεται λοιπόν ὅτι θὰ ἦνε ἄκαιρος πλέον τοιαύτη ἐξομολόγησις, καὶ ἂν ἐγὼ τὴν κάμω θὰ ἠθίσω τοὺς υἱούς μου ν' ἀλληλοσφαγῶσιν, ἀφοῦ τόσον ἠγαπήθησαν».

Ἡ Καρολίνα ἐν τούτοις ἔγραφεν εἰς τὴν ἀδελφὴν τῆς:

« Τρομάζεις ὅτι εὐρίσκομαι εἰς τόπον τόσον ὀρεινὸν καὶ ἀνώμαλον, καὶ μ' ἐρωτᾶς ποία εἶνε ἡ ὀραϊότης τοῦ, ὥστε νὰ κινδυνεύῃ τις νὰ φονευθῆ εἰς κάθε του βῆμα. Ἐν πρώτοις ἐγὼ δὲν κινδυνεύω διόλου, ὑπὸ τὴν ὀδηγίαν τοῦ καλοῦ μου Περᾶκ. Οἱ δρόμοι οἱ ὁποῖοι θὰ ἦσαν φοβεροὶ καὶ ἀδύνατοι ἴσως διὰ τὰς ἀμάξας τὰς ὁποίας γνωρίζομεν, εἶνε ἀρκετὰ πλατεῖς διὰ τὰ μικρὰ ἀμάξια τοῦ τόπου. Ἐπειτα ὁ Περᾶκ εἶνε πολὺ προσεκτικός. Ὅσάκις τὸ βλέμμα του δὲν τὸν πληροφορεῖ ἀκριβῶς περὶ τοῦ πλάτους τὸ ὁποῖον μάς χρειάζεται, ἔχει πρὸς ἐξακρίβωσιν αὐτοῦ μέθοδον, ἢ ὁποία μ' ἔκαμε πολὺ νὰ γελάσω, ὅτε τὸ πρῶτον τὸν εἶδα νὰ τὴν μεταχειρισθῆ. Μοῦ ἐμπιστεύεται τοὺς χαλινούς, πεζεύει, λαμβάνει τὴν μᾶστιγά του, εἰς τῆς ὁποίας τὴν ῥάβδον εἶνε ἀκριβῶς σημειωμένον τὸ πλάτος τοῦ ἀμαξίου του, καὶ προχωρῶν ὀλίγα βήματα μετρεῖ ἀκριβῶς τὸ μεταξὺ τοῦ βράχου καὶ τοῦ βεράθρου διάστημα· κ' ἐνίοτε τὸ μεταξὺ δύο βεράθρων. Ἄν ὁ δρόμος ἦνε ἐν μόνον ἑκατοστόμετρον πλατύτερος παρ' ὅσον μάς χρειάζεται, ὁ Περᾶκ ἐπιστρέφει θριαμβευτικῶς καὶ διαβαίνομεν τρέχοντες. Ἄν τὸ ἑκατοστόμετρον αὐτὸ μάς λείπει, καταβαίνομεν ἐγὼ τῆς ἀμάξης, καὶ τὴν περᾶχ αὐτὸς κρατῶν ἀπὸ τοῦ χαλινοῦ τὸ ζῶον. Σὲ βεβαίως ὅτι συνειθίζει τις τόσον καλὰ εἰς ὅλα, ὥστε οὐδὲ κἂν τὸ συλλογίζομαι πλέον. Τὰ ἄλλα ἐδῶ οὔτε τρομάζουσι εὐκολα οὔτε ιδιότροπα εἶνε. Γνωρίζουν τὸν κίνδυνον ὅπως ἡμεῖς, καὶ δὲν συμβαίνουν δυστυχήματα περισσότερα παρὰ εἰς τὴν πεδιάδα. Σοῦ παρέστησα ἴσως ὑπερβολικὸν τὸν κίνδυνον τῶν ἐκδρομῶν αὐτῶν διὰ τῶν πρώτων μου ἐπιστολῶν. Ἦτο ματαιότης, ἢ ὑπόλοιπον φόβου ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐθεραπεύθη ἤδη ἐντελῶς, ἀφοῦ εἶδα πόσον ἦτον ἀνυπόστατος.

» Ὡς πρὸς τὴν καλλονὴν τοῦ Βελαι, οὐδέποτε θὰ κατώρθωνα νὰ σοῦ τὴν περιγράψω. Δὲν ἐφάνταζόμην ὅτι ἦτο δυνατόν νὰ ὑπάρχωσιν, εἰς τὸ κέντρον τῆς Γαλλίας, μέρη τόσον παράδοξα καὶ τόσον μεγαλοπρεπῆ. Εἶνε πολὺ ὠριότερα τῆς Ὠβέρνης τὴν ὁποίαν διέβην ἐρχομένη. Ἡ πόλις τοῦ Πουὺ κεῖται εἰς θέσιν μοναδικὴν ἴσως. Εἶνε κατεσπαρμένη ἐν μέσῳ σωρῶν λάβας, οἷτινες φαίνονται ἐξερχόμενοι ἐκ τῶν κόλπων τῆς καὶ ἀποτελοῦντες μέρος τῶν οἰκοδομῶν τῆς. Εἶνε γιγαντιαία κτίσματα. Ἀλλὰ κ' ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα οἱ ἄνθρωποι ἀνήγειραν ἐπὶ τῶν πλευρῶν κ' ἐνίοτε ἐπὶ τῶν κορυφῶν τῶν ἐκ λάβας αὐτῶν πυραμίδων ἐνεπνεύστησαν ἀληθῶς ὑπὸ τοῦ μεγαλείου τῆς τοποθεσίας.

« Ἡ μητρόπολις εἶνε κτίριον θαυμασίας ῥωμανικῆς τέχνης, ὁμοίχρους πρὸς τὸν βράχον, φαιδρυνόμενη δὲ κάπως διὰ τῶν κυανολεύκων μωσαϊκῶν τοῦ ἀετώματός τῆς. Ἀπὸ τῆς θέσεώς τῆς φαίνεται κολασσιαία, διότι κεῖται ἐπὶ τῆς κορυφῆς σχεδὸν βουνοῦ κλιμακωτοῦ προξενούντος ἰλιγγίασιν. Τὸ ἐσωτερικὸν αὐτῆς εἶνε θαυμάσιον διὰ τὴν κομψότητα καὶ δύναμιν τῶν γραμμῶν του καὶ τὸ ἐπικρατοῦν θρησκευτικὸν σκίῳφος. Οὐδέποτε ἐνόησα οὐδὲ ἠσθάνθην οὕτως εἰπεῖν τὸν τρόπον τοῦ μεσαιῶνος ὡς ὑπὸ τοὺς μελανοὺς καὶ γυμνοὺς αὐτοὺς στύλους, ὑπὸ τοὺς θόλους αὐτοὺς οὖς περιβάλλουν αἱ καταγιῶδες. Ἦτο λαϊκῆς φροβερὰ ὅτε εἰσῆλθον εἰς τὴν ἐκκλησίαν. Αἱ ἀστραπαὶ διέσχισον διὰ λάμπσεων καταχθονίων τὰ ὠραῖα πολύχρωμα ὑελώματα, ἀτινα μετέδιδον ἀντανακλάσεις πολυτίμων λίθων ἐπὶ τῶν τοίχων καὶ τοῦ ἐδάφους. Αἱ βρονταὶ τοῦ κερανοῦ ἐφαίνοντο ἐξερχόμεναι ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ἱεροῦ βήματος. Ἦτο ὁ Ἰεχωθά τῶν Ἑβραίων, ἐν ὅλῃ αὐτοῦ τῇ ὀργῇ!... Ἀλλὰ δὲν ἐτρόμαζον! Ὁ ἀληθὴς θεός, ὃν ἀγαπῶμεν σήμερον, δὲν ἔχει ἀπειλὰς κατὰ τῶν ἀσθενῶν. Προσηυχῆθην ἐκεῖ ἐν πλήρει πίστει, καὶ ἠσθάνθην ἔπειτα ὅτι ἤμην πολὺ καλλιτέρα. Ἐννοεῖ τις ὅτι οἱ ὠραῖοι αὐτοὶ ναοὶ χρόνων παλαιῶν, καθ' οὓς ἐκράτει ἀγρία καὶ θερμὴ ἡ πίστις, εἶνε ἡ ἔκφρασις τῆς μεγάλης λέξεως: *μυστήριον*, οὕτινος ἀπηγορεύετο ἡ ἀποκάλυψις. . . "Ἄν ὁ Κ. Βιλλεμέρ ἦτο παρῶν, θὰ μ' ἔλεγεν. . .

» Ἀλλὰ δὲν πρόκειται νὰ διατρέψω εἰς ζητήματα ἐκκλησιαστικῆς ἱστορίας ἢ θρησκευτικῆς φιλοσοφίας. Αἱ ιδέαι τοῦ Κ. Βιλλεμέρ δὲν ἀποτελοῦσι πλέον τὸ βιβλίον, δι' οὗ ἐδιδασκόμην τὸ παρελθὸν καὶ δύναμαι νὰ προαισθανθῶ τὸ μέλλον.

» Βλέπεις ὅτι χάρις εἰς τὴν ὄρεξιν τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ καλὸς Περὰκ νὰ μοῦ δείξῃ τὰ θαυμάσια τοῦ Βελαι, καὶ χάρις ἐπίσης εἰς τὸν πέτασόν μου, ὅστις ἀποκλείει τὰ περίεργα βλέμματα, κατώρθωσα νὰ ἐξέλθω εἰς τὴν πόλιν καὶ τὰ περίχωρα. Ἡ πόλις εἶνε παντοῦ γραφικωτάτη· μεσαιωνικὴ ἀκόμη, γεμάτη ἐκκλησίας καὶ μονα-

στήρια. Κύκλω τῆς μητροπόλεως ὑπάρχει σωρεία ὀλόκληρος ἀρχαίων οἰκοδομῶν, ὅπου ὑπὸ μυστηριώδεις ἀφίδας καὶ διὰ τῶν σχισμῶν τῶν βράχων, βλέπει τις μονὰς, κήπους, κλιμακας καὶ σιὰς σιωπηλὰς παρερχομένας ὑπὸ πέπλον καὶ ῥάσον. Κρατεῖ ἐκεῖ σιγὴ παράδοξος καὶ ὁσμὴ οὕτως εἰπεῖν χρόνων παλαιῶν, ἣτις σοῦ προξενεῖ ῥίγος καὶ φόβον, ὅχι τοῦ Θεοῦ, ὅστις εἶνε πηγὴ πάσης ἐμπιστοσύνης καὶ πάσης ψυχικῆς ἐλευθερίας, ἀλλ' ἐκεῖνων, οἷτινες ἐν ὀνόματι τοῦ Θεοῦ θραύουσι τοὺς δεσμοὺς καὶ τὰ καθήκοντα τῆς ἀνθρωπότητος. "Ὅτε εἴμεθα εἰς τὸ μοναστήριον, ἐνθυμείσαι ὅτι ἡ μοναστικὴ ζωὴ μου ἐφαίνετο φαιδρὰ. Ἐδῶ ἡ σκυθρωπότης τῆς μοῦ ἐμπνέει τρόπον.

» Ἀπὸ τὴν μητρόπολιν καταβάνει τις, μετὰ μιὰς ὥρας δρόμον, εἰς τὸ παράλιον τοῦ Αἰγκουίλ, ὅπου ὑψοῦται ἄλλο μνημεῖον, φυσικὸν συνάμα καὶ ἱστορικόν, τὸ περιεργότερον πρᾶγμα τοῦ κόσμου. Εἶνε κῶνος σακχάρως ἠφιστειογενῆς, τριακοσίων ποδῶν ὕψους, ὅπου ἀναβαίνει τις διὰ περιστροφικῆς κλίμακος εἰς μικρὸν ἐκκλησιδίων Βυζαντινοῦ ρυθμοῦ, ὠραιότατον, κτισμένον δέ, ὡς λέγεται, ἐπὶ τῆς θέσεως ἀρχαίου ναοῦ τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ ἀπὸ τὰ ἐρείπιά του.

» Διηγοῦνται περὶ αὐτοῦ μιὰν παράδοσιν ἣτις μ' ἔκαμεν ἐντόπωσιν. Νέα τις κόρη, χριστιανὴ παρθένος, καταδιωκομένη ὑπὸ ἀπίπτου, ἐκρημίσθη, διὰ τὸν διὰ φύγη, ἄνωθεν τοῦ ὄροπεδίου· ἀλλ' ἀνηγήκει εὐθὺς χωρὶς νὰ πάθῃ τίποτε. Τὸ θαῦμα ἔκαμε κρότον, καὶ ἡ κόρη ἐκρηύθη ἅγια. Ἡ ὑπερηφάνεια τὴν κατέλαβε, καὶ εἶπεν ὅτι θὰ ἐκρημνίζετο καὶ πάλιν, διὰ νὰ δείξῃ ὅτι τὴν ἐπροστάτευον οἱ ἄγγελοι· ἀλλὰ τὴν φορὰν αὐτὴν τὴν ἄφησεν ἀπροστάτευτον ὁ οὐρανός, καὶ συνετρίβη ὡς ξόανον.

Ἡ ὑπερηφάνεια! ναί, ὁ θεὸς ἐγκαταλείπει τοὺς ὑπερηφάνους. . . Καὶ χωρὶς τὸν Θεόν, τί δύνανται; Μὴ μοῦ λέγῃς ὅμως ὅτι ἔχω καὶ ἐγὼ ὑπερηφάνειαν. . . ὅχι, δὲν ἔχω. Δὲν ζητῶ ἐγὼ νὰ ἐπιδείξω τίποτε. Ἐν μόνον ζητῶ, νὰ μὲ λησμονήσουν, καὶ νὰ μὴν ὑποφέρουν ἐξ αἰτίας μου.

» Πλησίον τοῦ Πουὺ, κ' ἐν μέσῳ τῶν θαυμασιῶν τῶν περιχώρων, ὑπάρχει χωρίον τι, οὕτινος δεσπόζει βράχος, ἐκ τῶν μεμονωμένων ἐκείνων καὶ παραδόξων, οἷτινες φύονται ἐδῶ ἀνὰ πᾶν βῆμα. Ὀνομάζεται Ἐσπαλί, καὶ ὁ ἐπ' αὐτοῦ βράχος φέρει ἐρείπια μεσαιωνικοῦ φρουρίου καὶ σπήλαια κελτικά. Ἐν τῶν σπηλίων αὐτῶν κατοικεῖ πτωχὴ γερόντων οἰκογένεια, τῶν ὁποίων ἡ ἐλεεινότης σπαράττει τὴν καρδίαν. Τὸ ἀνδρῶνον ζῆ ὑπὸ τὸν γυμνὸν βράχον, οὕτινος μία ὀπὴ χρησιμεύει ὡς παράθυρον συγχρόνως καὶ καπνοδόχῃ. Τὴν νύκτα κλείουν τὴν θύραν μὲ ἄχυρα τὸν χειμῶνα, καὶ μὲ τὸ μεσοφῶριον τῆς γραιίας τὸ θέρος. Ἐν κρεββάτι χωρὶς σινδῶνας οὔτε στρῶμα, δύο σακμῖνα, μία μικρὰ σιδηρὰ

λυχνία, μία ροδάνη και δύο τρία χωμάτινα άγγεϊα εϊνε όλα των τὰ έπιπλα.

» Έν τούτοις εϊς δύο βημάτων άπόστασιν ύπάρχει εύρύς και λαμπρός οϊκος Ίησουλτων, όνομαζόμενος ό Παράδεισος. Μάτην διὰ του βράχου ρέει ρυάξ παρασύρων πολυτίμους λίθους έντός τής άμμου του. Η γραϊα μ' έπώλησεν άντί ενός φράγκου μίην δρᾶκα καρρηθονίων λίθων, σαπφείρων και ύκινθων, τους όποιους φυλάττω τής Λιλῆς. Τὰ πετράδια εϊνε μικρά και δέν έχουν μεγάλην άξϊαν, άλλ' έντός των βράχων αυτών πρέπει να ύπάρχει πολυτίμον στρώμα. Οϊ πατέρες Ίησουλται ίσως τὸ άνακαλύψου. Τὸ κατ' έμέ, δέν τὸ έχω θέβια σκοπόν, και πρέπει να συλλογισθῶ να εύρω έργασϊαν. Ο Περᾶκ έχει μϊαν ιδέαν, περι τής όποιας μου όμιλει πρό τινων ήμερῶν, και ή όποια του ήλθεν άκριβῶς έπί του βράχου εκείου του Έσπαλύ. Ιδου πῶς.

» Ένῶ έπεριπάτουں έπί του βράχου αυτου, εϊδα κ' έσυμπάθησα πολυ έν μικρόν παιδιον, τὸ όποιον έπαιζεν εϊς τὰ γόνατα ώραιας, εύρωστου και φαιδᾶς χωρικῆς. Τὸ παιδιον αυτὸ, να σου εϊπῶ, μόνον με τον Κάρολον μας εϊμπορω να τὸ παρομοιάσω, ως προς τήν συμπάθειαν τήν όποιαν έμπνέει. Δέν εϊνε όμοιον μ' εκείνον, άλλ' έχει ως αυτὸς θωπέϊας και χᾶδια τὰ όποια σέ υποδουλώνουν χωρϊς να θέλῃς. Έλεγα του Περᾶκ να τὸ θαυμάση, και του παρετήρουں ότι ήτο ένδυμένον με πολλήν καθαριότητα, και ότι ή μήτηρ του δέν έπλεκε τρίχαπτα ως αϊ άλλαι, άλλὰ κατεγϊνετο άποκλειστικῶς εϊς αυτὸ, ως αν ήξερειν ότι εϊχεν άληθῆ θησαυρόν, ότε εκείνος μ' άπήνησεν:

— Εύρήκατε τήν αλήθειαν τὸ παιδιον αυτὸ εϊνε θησαυρός διὰ τήν Ροκεβέρτη. αν τήν έρωτήσετε τίνος εϊνε, θα σας άπαντήση ότι εϊνε τὸ παιδιον μιᾶς άδελφῆς της τήν όποιαν έχει εϊς τὸ Κλερμόν. άλλὰ δέν εϊν' αλήθεια. Τὸ παιδιον αυτὸ τής τὸ ενεπιστευθη εϊς κύριος, τον όποιον κανεις δέν γνωρίζει, ό όποιος τήν έπλήρωσε διὰ να τὸ θρέψη, και τήν πληρώνει άκόμη διὰ να τὸ περιποιηται πολυ, ως να ήτο υϊός πρίγκιπος. Δι' αυτὸ βλέπετε ότι εϊνε καλοενδυμένη και δέν έργάζεται. Δέν ήτον όμως και πτωχή. Ο σύζυγός της εϊνε φύλαξ του φρουριου Πολινιακ, του όποιου βλέπετ' εκεί πέραν τον μεγάλον πύργον και τὰ έρείπια, επάνω εϊς εκείνον τον βράχον, ό όποιος εϊνε άκόμη μεγαλειτερος από τὸ Έσπαλύ. Εκεί κατοικει και αυτή, κ' έρχεται μόνον άπ' εδῶ, διότι έχει καιρόν να κάμνη περιπατον. Η πραγματικῆ μητέρα του παιδιοῦ θα εϊν' άποθαμένη, διότι ποτέ δέν έγεινε λόγος περι αυτῆς. Αλλ' ό πατήρ του έρχεται και τὸ βλέπει, άφϊνει χρήματα, και παραγγέλλει να μη τὸ στεροῦν τίποτε.

» Βλέπεις, αγαπητῆ μου άδελφῆ, ότι αυτου κρύπτεται μυθιστόρημα. Τουτο δε ίσως εϊλκυσε

τὸ ένδιαφέρον μου, άφου καθως λέγεις, εϊμαι τὸσον ρωμαντικῆ. Τὸ βέβαιον εϊνε ότι τὸ μικρόν αυτὸ άγορι έχει κατι τὸ όποιον άπασχολει ευθὺς τήν φαντασϊαν. Δέν εϊνε δυνατόν, και λέγουں μάλιστα ότι μόλις άνέπνεεν, όταν τὸ έφεραν εδῶ, άλλὰ τώρα έχει καλόν χρωμα, και ό άήρ του βουνοῦ τὸσον τὸ ωφελει, ώστε ό πατήρ του όταν ήλθε πέρυσιν, κατ' αυτήν περιπου τήν εποχήν, να τὸ πάρη, άπεφάσισε να τὸ αφήση άκόμη έν έτος, διὰ να δυναμώση έντελῶς τὸ μικρόν αυτὸ πλάσμα έχει μορφήν άγγελου ρεμβάζοντος, εκφρασιν εϊς τους όφθαλμους τήν όποιαν δέν έχουں τὰ παιδια τής ήλικϊας του, και άνεκφρηστον χάριν εϊς τους τρόπους του.

» Ο Περᾶκ, όταν εϊδε τήν τὸσην μου συμπάθειαν, έξυσε περιεσκεμμένως τήν κεφαλῆν του και υπέλαθε :

— Δέν κάμνομεν ένα πράγμα; άφου σας άρέσουν τὸσον τὰ μικρά, άντι να έχετε έργον σας τὸ ν' αναγινώσκετε μεγαλοφώνως, πράγμα τὸ όποιον πολυ θα σας κουράζη, διατί να μη ζητήσετε ένα μικρόν ύπότροπον σαν αυτόν, τον όποιον ν' αναθρέψητε εϊς τής άδελφῆς σας, μαζυ με τ' άλλα παιδια; Τουιουτοτρόπως θα εϊσθε πάντοτε με τήν οικογένειαν σας, και δέν θ' άλλαξετε τήν ζωήν σας.

— Αησμονεις, καλέ μου Περᾶκ, ότι πολυں καιρόν άκόμη δέν θα ήμπορέσω να φανῶ εϊς τής άδελφῆς μου.

— Έρχεται ή άδελφῆ σας και κάθητ' εδῶ, ή μένετε σεις μαζυ μας ένα δύο χρόνους. Η γυναϊκα μου θα σας βοηθη να περιποιηθητε τὸ μικρόν, και σεις θα έχετε μόνον να τὸ επιτηρητε και να τὸ διδάσκετε. Μου έρχεται μάλιστα μιᾶ ιδέα μ' αυτὸ τὸ παιδι, άφου τὸ τρελλαϊνεσθε τὸσον πολυ. Σήμερον ή αυριον θα έλθη ό πατήρ του να τὸ ιδῆ. Να του όμιλήσω διὰ σας;

— Τὸν γνωρίζεις λοιπόν;

— Τὸν έπήγα μϊαν φορᾶν με τὸ άμάξι μου εϊς τὸ βουρόν. Φαίνεται κάλλιστος ανθρωπος, άλλ' εϊνε πολυ νέος άκόμη διὰ ν' αναθρέψη μόνος του έν άγορι τριῶν ετών. Θ' αναγκασθῆ πάντοτε να τὸ εμπιστευθη εϊς μϊαν γυναϊκα. Δέν ήμπορει δε να τὸ αφήση περισσότερον εϊς τήν οικογένειαν Ροκεβέρτη, διότι αυτοι δέν εϊνε εϊς κατᾶστασιν να του μάθουν ό, τι πρέπει να γνωρίζη ένα παιδι τής τάξεως του. Αυτὸ θα ήτον δουλειᾶ διὰ σας. Ποτέ ό πατήρ του δέν θα εύρη καλλιτέραν μητέρα διὰ τὸ παιδι του. Ένοια σας, έννοια σας! Θᾶ έχω εγῶ τον νοῦν μου, και όταν έλθη, ζεύρω τι θα του εϊπῶ.

» Ας τρέψη τὸ σχεδιόν του ό αγαθος Περᾶκ, καθως και ή Ίουστϊνα. Έγῶ δέν πιστεύω να γείνη τίποτε, διότι ό μυστηριώδης κύριος, όστις περιμένεται, θα ζητήση βέβαιᾶ πληροφορίας περι έμου, εϊς τας όποιας δέν θέλω να δοθη άπάντησις, εκτός αν ήμαι έντελῶς βεβαιᾶ, ότι ουτε μακρόθεν

οὔτε ἐγγύθεν γνωρίζει κανέν ἐκ τῶν προσώπων, εἰς τὰ ὅποια θέλω νὰ κρύψω τὴν διαμονήν μου. Πῶς ὅμως νὰ βεβαιωθῶ περὶ τούτου; Ἡ ἰδέα τοῦ Περὰν αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν δὲν εἶνε κακὴ ἰδέα. Θὰ μοῦ ἤρσκε πολὺ περισσότερον ν' ἀναθρέψω δι' ὀλίγα ἔτη ἐν παιδίον εἰς τὴν οἰκίαν μας, παρὰ νὰ εἰσέλθω καὶ πάλιν εἰς ξένην οἰκογένειαν. Θὰ ἐπρωτίμων δὲ κόρην μᾶλλον ἢ παιῖδα, διότι θὰ μοῦ τὴν ἄφινον περισσότερον καιρὸν. Ἄλλ' ἡ ἐκλογὴ βεβαίως δὲν θὰ ἦνε ἄφθονος, διότι τὰ ἐξ ἔρωτος αὐτὰ τέκνα, τὰ ὅποια κρύπτουν οἱ γονεῖς των, δὲν εὐρίσκονται εὐκόλα. Ἐπειτα πρέπει καὶ νὰ ἐμπιστευθοῦν ἐντελῶς. . . νὰ μὲ γνωρίζουν. Ἡ Κυρία Δαργλάδ, ἡ ὅποια γνωρίζει ὅλου τοῦ κόσμου τὰ μυστικά, θὰ μοῦ εὕρισκεν ἴσως ἀλλὰ δὲν ἔχω πλέον διαθέσιν ν' ἀποταθῶ εἰς αὐτήν. Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ, θὰ μοῦ ἐγένετο ἴσως πρόξενον νέας δυστυχίας.

(Ἐπεται συνέχεια)

ΕΛΛΗΝΕΣ ΣΤΡΑΤΙΩΤΑΙ ΕΝ Τῇ ΔΥΣΕΙ

ΚΑΙ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ

Συνέχεια καὶ τέλος· ἴδε σελ. 600.

Οἱ Τούρκοι κατακτήσαντες τὴν Ἠπειρον καὶ διὰ πολλῶν θυσιῶν προσοικειωθέντες τοὺς μαχίμους αὐτῆς κατοίκους, κατῴρθωσαν ἵνα προσελκύσωσι τοὺς πλείστους καὶ ἐν αὐτῷ τῷ ἰσλαμισμῷ οὕτω δ' ἐσχηματίσθη φοβερόν κέντρον ἐξωμοτῶν Τόσκων, Τσάμιδων καὶ Λιάπιδων Ἀλβανῶν, διακρινομένων ἐπὶ παραφόρῳ τόλμῃ καὶ ἀσπόνδῳ μίσει πρὸς τοὺς ὁμοθρήσκους τῆς χθῆς. Ἐν μέσῳ τοῦ πελάγους τούτου τῆς ἐξωμοσίας ἐπέπλεον χριστιανικά τινα χωρία, τὰ ὅποια ἠρωϊκῶς ἐμάχοντο ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, ἢ καταπονόμενα ἀδρῶς ἐξηγόραζον τὴν σωτηρίαν. Οἱ Ἀλβανοὶ ἐξωμόται δὲν ἠπέιλον μόνον τὰς ἐν Ἠπείρῳ δύο ἐνετικὰς κτήσεις, τὴν Πάργαν καὶ τὸ Βουθρωτόν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν Κέρκυραν ἠνώχλων καὶ πολλὰκις ἀπέκλεισαν διὰ τῶν πειρατικῶν των στολίσκων.

Τὸ 1473 ὁ ἐν Κερκύρᾳ διαμένων Στρατιώτης Ἰωάννης Βλάσης ἀπεφάσισε νὰ ἰδρύσῃ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν ἐπικινδύνων τούτων ἐξωμοτῶν ἐν ἀκριτικὸν θέμα. Ἀκριβῶς ἀντικρὺ τῆς πόλεως Κερκύρας μεταξὺ Κονισπόλεως καὶ Σαγιαδάδας ἔκειτο τὸ ὄχυρόν φρούριον Στροβίλι φρουρούμενον ὑπὸ γιαντισάρων καὶ πυροβολιστῶν· συνεννοηθεὶς ὁ Βλάσης πρὸς δύο Στροβιλιώτας χριστιανούς, ἐπὶ κεφαλῆς δεκακοτῶ Στρατιωτῶν ἐφορμᾷ ἐξ ἀπροόπτου καὶ φονεύσας ἅπασαν τὴν τουρκικὴν

φρουράν, ἐλευθεροῖ τὸ Στροβίλι. Μετὰ τοῦτο ὁ Βλάσης ἐλθὼν εἰς Βενετιαν προσφέρει εἰς τὴν Γερουσίαν τὸ κατακτηθὲν φρούριον καὶ ὑπόσχεται τὴν ἀπελευθέρωσιν ὁλοκλήρου τοῦ ὑπὸ τῶν Βυζαντινῶν καλουμένου θέματος τῆς Βαγενετίας, ἀποτελουμένου ἐκ τῶν χωρῶν τῆς Κεστρήνης καὶ Θεσπρωτίας. Ἡ Γερουσία εὐχαρίστως δεχθεῖσα τὴν ὑποταγήν, ὀνομάζει τὸν Βλάσην διοικητὴν τοῦ Στροβιλίου, καὶ γενναίως ἀνταμείψασα διὰ χρημάτων καὶ πολυτελῶν ἐνδυμασιῶν τοὺς μετ' αὐτοῦ ἀγωνισθέντας Στρατιώτας, διατάσσει τὰς ἐν Κερκύρᾳ ἀρχὰς νὰ τῷ παράσχωσι πᾶσαν συνδρομὴν διὰ τὴν περαιτέρω κατάκτησιν. Ἐπεκτείνας ὁ Βλάσης τὴν ἐπιχειρήσιν ἐλευθεροῖ μετ' ὀλίγον καὶ τὸ σπουδαῖον ἐπίγειον φρούριον τῆς Βαστίας· συγχρόνως δὲ καὶ ἄλλοι πρὸς τοῦτον συνεννοούμενοι Στρατιῶται καταλαμβάνουσι τὸ Φανάριον τῆς Θεσπρωτίας καὶ τὸ Σοπωτόν· πρὸς βορρᾶν οἱ Χειμαριῶται ἐλευθεροῦσι πολλὰ χριστιανικά χωρία.

Ἄλλὰ τὰς ἐπιτυχεῖς ταύτας ἐπιχειρήσεις ἐματῶσαι ἢ ἐν ἔτει 1479 συνομολογηθεῖσα συνθήκη τῆς Δημοκρατίας πρὸς τὸν Μωάμεθ Β'. Διὰ τῆς ταπεινωτικῆς ταύτης συνθήκης ἡ Ἐνετία οὐ μόνον ὑπεχρεώθη νὰ κατεδαφίσῃ καὶ παραδώσῃ εἰς τοὺς Τούρκους πάντα τὰ φρούρια ταῦτα, ἀλλὰ καὶ ἐξέθηκε τοὺς ἐν τῷ Ἰονίῳ πελάγει χριστιανούς εἰς δεινότερας συμφοράς, αἵτινες θὰ κατέληγον εἰς ἀληθῆ πανωλεθρίαν τοῦ ἑλληνικοῦ στοιχείου, ἄνευ τῆς ἠρωϊκῆς προστασίας τῶν Στρατιωτῶν. Εἰς ἐκτέλεσιν τῆς συνθήκης ταύτης καταπλεύσας εἰς τὸ Ἰόνιον ὁ πρῶν μέγας βιζίρης Κεδούκ Ἀχμέτ μετὰ πολλοῦ στόλου, κατέλαβε τὴν Βόνιτσαν, Λευκάδα καὶ Κεφαλληνίαν, ὡς ἀνηκούσας εἰς τὸν ἐχθρόν τῆς Δημοκρατίας Λεονάρδον τὸν Τόκον, καὶ καταστρέψας ἐκ θεμελιῶν τὰ φρούρια, ἠρήμωσε τὴν χώραν, καὶ αἰχμαλωτίσας τοὺς κατοίκους ἄλλους μὲν ἐπώλησε πρὸς δέκα σολδία ἕκαστον, ἄλλους δὲ ἔπεμψεν εἰς Κωνσταντινούπολιν καὶ τὴν Μικρὰν Ἀσίαν· εἰς συνέχειαν τοῦ βδελυροῦ του θριάμβου κατέπλευσεν ὁ ἄγριος βιζίρης εἰς Ζάκυνθον.

Ἡ νῆσος αὕτη κατωκίετο τότε ὑπὸ 25,000 ψυχῶν, ἐξ ὧν αἱ δεκαπέντε χιλιάδες προσέφυγον ἐκεῖσε ἐξ Αἰτωλίας, Ἀκαρνανίας καὶ Πελοποννήσου, ἐν τῇ διαρκείᾳ τοῦ πρὸς τοὺς Τούρκους πολέμου τῶν Ἐνετῶν. Ἀνάδρωος ἐγκαταλειφθεῖσα ἡ Ζάκυνθος ὑπὸ τοῦ ἡγεμόνος τῆς Λεονάρδου ἔμενεν ἀκυβέρνητος· εὐτυχῶς ὅμως εἶχον μεταβῆ ἐν τῇ νήσῳ καὶ πεντακόσιοι Στρατιῶται ὑπὸ τὸν Πέτρον Μποῦαν, ἐξάδελφον τοῦ προμνημονευθέντος Μερκουρίου. Εἰς τοὺς ἠρωϊκούς τούτους ὑπερασπιστάς θαρροῦντες οἱ πρόσφυγες καὶ οἱ κάτοικοι δὲν ἔφυγον, ἄμα ἤκουσαν τὴν φοβερὰν τύχην τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ὁμογενῶν. Ἄμα ὁ τουρκικὸς στόλος ἐπαρουσιάσθη, πάντες οἱ ἐν